

Bryssel den 22.3.2017
SWD(2017) 115 final

ARBETSDOKUMENT FRÅN KOMMISSIONENS AVDELNINGAR

SAMMANFATTNING AV KONSEKVENSBEDÖMNINGEN

Följedokument till

Förslag till

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV

om att ge medlemsstaternas konkurrensmyndigheter befogenhet att mer effektivt kontrollera efterlevnaden av konkurrensreglerna och om att säkerställa en väl fungerande inre marknad

{ COM(2017) 142 final }

{ SWD(2017) 114 final }

{ SWD(2017) 116 final }

SAMMANFATTNING

Konsekvensbedömning av främjandet av konkurrensen i EU till nytta för företag och konsumenter – Förstärkning av de nationella konkurrensmyndigheternas tillämpning av EU:s konkurrenslagstiftning

A. Behov av åtgärder

Vad är problemet och varför är det ett problem på EU-nivå?

Ett decentraliserat system för efterlevnadskontroll av EU:s konkurrensregler infördes 2004 genom förordning (EG) nr 1/2003. Syftet var att säkerställa bättre efterlevnad av konkurrensreglerna genom att ge de nationella konkurrensmyndigheterna rätt att kontrollera efterlevnaden tillsammans med Europeiska kommissionen. De nationella konkurrensmyndigheterna har stärkt efterlevnadskontrollen av EU:s konkurrensregler avsevärt under det senaste decenniet, men de skulle kunna göra mer. Varje år uppstår förluster på 181–320 miljarder euro på grund av oupptäckta karteller, vilket leder till prishöjningar som i regel ligger mellan 17 % och 30 %. Nyligen genomförda undersökningar och arbete som utförts inom ramen för den europeiska planeringsterminen visar att ett antal sektorer fortfarande lider av brist på konkurrens i hela Europa. Det finns ett tydligt samband mellan de nationella konkurrensmyndigheternas roll och deras möjligheter att agera och fullt ut kontrollera efterlevnaden av EU:s konkurrensregler och säkerställa konkurrens på marknaderna.

Det finns fyra bakomliggande problemskapande faktorer som påverkar de nationella konkurrensmyndigheternas möjligheter till effektivare efterlevnadskontroll och det decentraliserade system som införts genom förordning (EG) nr 1/2003:

1. bristen på effektiva konkurrensverktyg
2. bristen på effektiva befogenheter att ålägga avskräckande böter
3. skillnader mellan eftergiftsprogram i hela Europa som avskräcker företag från att erkänna överträdelser
4. bristen på skyddsåtgärder som garanterar att nationella konkurrensmyndigheter kan agera på ett oberoende sätt när de tillämpar EU:s konkurrensregler och att de har de nödvändiga resurserna för att kunna utföra sitt arbete.

Om de nationella konkurrensmyndigheterna inte kan nå sin fulla potential försvagas en av de viktigaste aspekterna av den inre marknaden, dvs. säkerställandet av att konkurrensen inte snedvrids i Europa. Om de nationella konkurrensmyndigheternas efterlevnadskontroll är mindre effektiv innebär det att förutsättningarna för effektivt fungerande marknader inte kan garanteras. Företagen kan inte konkurrera på sina egna meriter och möter hinder för marknadsinträde. Konsumenterna går miste om fördelarna med efterlevnadskontroll av konkurrensreglerna, dvs. lägre priser, bättre kvalitet, större urval och produktinnovation.

Vad vill man uppnå?

Genom att effektivisera de nationella konkurrensmyndigheternas kontroll av efterlevnaden kan man säkerställa att det decentraliserade system för efterlevnadskontroll som införts genom förordning (EG) 1/2003 genomförs. Detta skulle stärka de nationella konkurrensmyndigheternas efterlevnadskontroll av EU:s konkurrensregler samt marknadernas funktion i Europa (allmänt mål). Detta kräver att följande specifika mål uppnås, nämligen att man säkerställer

1. att alla nationella konkurrensmyndigheter har effektiva utrednings- och beslutsverktyg,
2. att avskräckande böter kan åläggas,
3. att alla nationella konkurrensmyndigheter har ett väl utformat eftergiftsprogram som underlättar ansökan om eftergift i flera jurisdiktioner, och
4. att nationella konkurrensmyndigheter har tillräckliga resurser och kan kontrollera efterlevnaden av EU:s konkurrensregler på ett oberoende sätt.

Vad är mervärdet av åtgärder på EU-nivå (subsidiaritet)?

EU bör vidta åtgärder för att lösa de problem som konstaterats eftersom de nationella konkurrensmyndigheterna tillämpar EU-regler som har en gränsöverskridande dimension. Tillsynsåtgärder som vidtas av en nationell konkurrensmyndighet i en medlemsstat kan få återverkningar på konkurrens, företag och konsumenter i andra medlemsstater (en landsomfattande kartell utestänger exempelvis i regel konkurrenter från andra medlemsstater). Om nationella konkurrensmyndigheter inte har tillräckliga medel och instrument för att kontrollera efterlevnaden (t.ex. på grund av resursbrist) kan detta få direkta negativa konsekvenser för företag och konsumenter inte bara i den medlemsstat där den berörda nationella konkurrensmyndigheten finns utan även i andra medlemsstater samt för nationella konkurrensmyndigheters möjligheter att samarbeta i hela EU. Medlemsstat Y kan inte avhjälpa den brist på medel och instrument

som en nationell konkurrensmyndighet i medlemsstat X lider av, vilket innebär att endast åtgärder på EU-nivå kan lösa problemet.
B. Lösningar
Vilka olika alternativ finns för att nå målen? Finns det ett rekommenderat alternativ? Om inte, varför?
<p>Alternativ 1: inga EU-åtgärder (referensscenario)</p> <p>Alternativ 2: endast icke-bindande åtgärder</p> <p>Alternativ 3: lagstiftningsinitiativ på EU-nivå för att ge nationella konkurrensmyndigheter det minimum av medel och instrument de behöver för effektiv efterlevnadskontroll, vid behov kompletterade med vissa icke-bindande åtgärder och vissa begränsade detaljregler</p> <p>Alternativ 4: lagstiftningsinitiativ på EU-nivå för att förse nationella konkurrensmyndigheter med detaljerade och enhetliga medel och instrument</p> <p>Det rekommenderade alternativet är alternativ 3.</p>
Vad anser de olika berörda parterna? Vem stöder vilket alternativ?
Alla kategorier av berörda aktörer (inbegripet företag och branschorganisationer, advokatbyråer, konsumentorganisationer och offentliga myndigheter) anser att åtgärder bör vidtas för att ge de nationella konkurrensmyndigheterna möjlighet till effektivare efterlevnadskontroll. Detta bekräftades i samband med ett offentligt samråd som avslutades den 12 februari 2016 och vid möten med berörda aktörer.
Finns det fördelar med det rekommenderade alternativet? (Om inte, vilka är fördelarna med de huvudsakliga alternativen)?
Åtgärden att ge de nationella konkurrensmyndigheterna det minimum av medel och instrument de behöver för effektivare efterlevnadskontroll skulle leda till effektivare kontroll av efterlevnaden av EU:s konkurrensregler och öka spridningen av en konkurrenskultur i hela Europa. Detta skulle leda till mer öppna och konkurrensutsatta marknader där företagen konkurrerar på ett mer rättvist sätt utifrån sina egna meriter och göra det möjligt för dem att generera välstånd och skapa sysselsättning och göra dem mer attraktiva för investerare. Mer konkurrens främjar produktiviteten – en viktig drivkraft för ekonomisk tillväxt. En effektivare efterlevnadskontroll skyddar de europeiska konsumenterna från affärsmetoder som håller priserna på varor och tjänster på en konstgjort hög nivå och ökar utbudet av innovativa varor och tjänster till överkomliga priser. Gemensamma miniminormer för utrednings- och sanktionsverktygen skulle minska skillnaderna i resultat mellan företagen och göra de nationella konkurrensmyndigheternas tillämpning av EU:s konkurrensregler mer förutsägbar. Konkurrensmyndigheterna i EU skulle kunna samarbeta bättre med varandra. Kostnaderna för företag som bedriver gränsöverskridande verksamhet att anpassa sig till olika regelverk skulle minska eller falla bort helt och hållet. Detta alternativ stöds av de flesta berörda aktörer. Bedömningen av fördelarna med det rekommenderade alternativet, både i kvalitativa och kvantitativa termer (t.ex. den positiva inverkan på total faktorproduktivitet - en central beståndsdel i BNP) visar att fördelarna i hög grad överstiger kostnaderna för genomförandet.
Vilka är kostnaderna för det rekommenderade alternativet (om ett alternativ rekommenderats, annars kostnaderna för de alternativ som främst föredras)?
Det rekommenderade alternativet skulle medföra kostnader för genomförandet av lagstiftningsinitiativet för offentliga förvaltningar, vissa kostnader för utbildning och åtgärder för att skapa förtrogenhet med de ändringar som införts och potentiellt en begränsad ökning av personalstyrkan i vissa nationella konkurrensmyndigheter. Företagen skulle i begränsad utsträckning drabbas av inledande anpassningskostnader för att skapa förtrogenhet med de nya reglerna (som skulle variera beroende på i vilken medlemsstat de är verksamma). Generellt sett skulle kostnaderna för företag som bedriver gränsöverskridande verksamhet att anpassa sig till olika regelverk minska, vilket skulle stärka den inre marknaden.
Hur påverkas små och medelstora företag och konkurrenskraften?
Effektivare efterlevnadskontroll av konkurrensreglerna leder till öppnare konkurrensutsatta marknader där alla företag, även små och medelstora företag, kan konkurrera på rättvisa villkor på sina egna meriter och växa på hela den inre marknaden.
Påverkas medlemsstaternas budgetar och förvaltningar i betydande grad?
De nationella konkurrensmyndigheterna har redan en grundläggande ram för efterlevnadskontroll av EU:s konkurrensregler, men den har vissa luckor eller begränsningar. Genomförandekostnaderna kommer att

<p>variera beroende på i vilken utsträckning det redan finns regler som ger nationella konkurrensmyndigheter befogenhet att utöva en effektiv efterlevnadskontroll. Kostnader skulle också uppstå för de medlemsstater vars nationella konkurrensmyndigheter inte har tillräckliga resurser för att utföra sina uppgifter.</p>
<p>Uppstår andra betydande konsekvenser?</p>
<p>De nationella konkurrensmyndigheterna skulle ges effektivare befogenheter endast i den mån det är nödvändigt och proportionellt och säkerställer full respekt för de grundläggande rättigheterna.</p>
<p>Proportionalitetsprincipen</p>
<p>Åtgärden att fastställa miniminormer för att ge de nationella konkurrensmyndigheterna befogenhet att effektivt kontrollera efterlevnaden av EU:s konkurrensregler skulle garantera jämvikt mellan uppnåendet av allmänna och särskilda mål utan att i onödan inkräkta på nationella traditioner. Medlemsstaterna skulle fortfarande kunna fastställa högre standarder och anpassa reglerna till nationella särdrag.</p>
<p>D. Uppföljning</p>
<p>När kommer åtgärderna att ses över?</p>
<p>Den nya EU-lagstiftningen kommer att övervakas och utvärderas i samband med genomförandet i nationell lagstiftning. En efterhandsutvärdering kommer att genomföras fem år efter genomförandet i nationell lagstiftning för att bedöma huruvida målen har uppnåtts.</p>